

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ประเทศไทยได้เริ่มมองหาทางที่จะพัฒนาประเทศเพื่อให้ความเจริญทัดเทียมกับประเทศอื่น โดยจัดเตรียมแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติขึ้นเป็นช่วง ๆ เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ และโดยเหตุที่ประชาชนประมาณ 80% อาศัยอยู่ในชนบท ซึ่งขาดความเจริญ มีการศึกษาค่ำ มีความยากจน และประกอบอาชีพด้านการเกษตรอันเป็นรากฐานแห่งเศรษฐกิจของประเทศ ความมั่นคงของประเทศขึ้นอยู่กับประชาชนในชนบทนี้ ดังนั้นรัฐบาลจึงได้นำเอาการพัฒนาชนบทเข้าเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาชนบทเป็นงานที่มีความสำคัญยิ่งของรัฐบาลทุกยุคทุกสมัย ทั้งนี้ก็เพื่อจะมุ่งขจัดปัญหาต่าง ๆ ของชนบท จากการพัฒนาชนบทเท่าที่ผ่านมาถึงหนึ่งที่เราไม่อาจปฏิเสธได้คือ ผลประโยชน์ของการพัฒนานั้นหาได้ตกถึงมือประชาชนในชนบทอย่างแท้จริงไม่ ปัญหาในชนบทโดยเฉพาะปัญหาความยากจนและความไม่เป็นธรรมในการกระจายรายได้ ได้ผลักดันให้รัฐบาลหันมาสนใจและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการริเริ่ม ตัดสินใจ และรับผิดชอบในการพัฒนาท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้โดยพยายามสนับสนุนและมุ่งพัฒนา "องค์กรประชาชน" ซึ่งองค์กรที่สำคัญที่สุดในการพิจารณาปัญหาและกำหนดแนวทางแก้ไขในรูปแบบของแผนหรือโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาหมู่บ้านหรือตำบลคือ "สภาตำบล" ซึ่งเป็นองค์กรที่ประกาศจัดตั้งขึ้นโดยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515

ในการพัฒนาชนบทเท่าที่ผ่านมา รัฐบาลได้กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหามูลหลายลักษณะแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่มีความถนัดหรือมีหน้าที่เฉพาะ

บุญศรี แก้วคำศรี และ มนตรี ขอรตัน, การพัฒนาชุมชนและวิชาที่เกี่ยวข้อง
(กรุงเทพมหานคร : จตุจักรการพิมพ์, 2525), น. 16.

ดังนั้นนโยบายการพัฒนาชนบทที่ผ่านมามักจะไม่ชัดเจน ขาดเอกภาพ และมีลักษณะซ้ำซ้อน จนกระทั่งในปี พ.ศ.2524 รัฐบาลได้ประกาศนโยบายพัฒนาชนบท คือมุ่งแก้ไขปัญหาความยากจน โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่ระบุชัด คือ คนยากจนในชนบท โดยมีการกำหนดพื้นที่เป้าหมายในท้องที่ 288 อำเภอ และกิ่งอำเภอใน 38 จังหวัด และมีแนวทางในการปฏิบัติชัดเจนแน่นอน คือมีการจัดทำแผนพัฒนาชนบท พ.ศ.2525 - 2529 ทั้งนี้ โดยมีหลักการพื้นฐานของการพัฒนาชนบทแนวใหม่ 5 ประการด้วยกัน คือ

1. ยึดพื้นที่เป็นหลักโดยให้ความสำคัญแก่พื้นที่ยากจนหนาแน่นก่อน
2. พัฒนาระบบประชาชนให้พออยู่พอกินและมีบริการพื้นฐานขั้นต่ำอย่างทั่วถึงในเขตที่มีความยากจนหนาแน่น
3. เน้นการปรับปรุงเพื่อให้ประชาชนช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้นตามลำดับ
4. แก้ปัญหาที่ประชาชนยากจนเผชิญอยู่จริงให้ทั่วถึงพื้นที่ชนบทยากจน โดยเน้นเทคนิคที่ประชาชนทำเองได้ และมีการลงทุนต่ำ
5. ให้ประชาชนมีส่วนแก้ไขปัญหาของตนเองให้มากที่สุด

จากสภาพดังกล่าว การพัฒนาชนบทในแนวใหม่จึงจำเป็นต้องดำเนินการเป็นระบบโดยใช้ "แผน" เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติ จึงต้องกำหนดเป้าหมาย หลักการ และวิธีดำเนินงานที่ชัดเจน ให้เป็นที่เข้าใจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติและประชาชนที่ร่วมกันดำเนินงาน ทำให้เกิด "พลัง" ในการพัฒนา ซึ่งจากหลักการพื้นฐาน 5 ประการดังกล่าวนี้ นำไปสู่วัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ให้ประชาชนมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นในการเป็นผู้วิเคราะห์ปัญหา และเลือกโครงการของรัฐที่เหมาะสม เพื่อแก้ไขปัญหาในหมู่บ้านชนบทของตน
2. ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐร่วมมือกันดำเนินงานให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นที่ยังไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยให้เน้นการสนับสนุนประชาชนยากจนให้ทั่วถึงมากที่สุด
3. ให้กระทรวงหลักทั้ง 4 คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงมหาดไทย สนธิกำลังร่วมกันทำงานอย่าง

ใกล้ชิดในการช่วยเหลือประชาชนทั้งระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด เพื่อให้ประชาชนได้รับผลการดำเนินงานรวดเร็วขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น และลดความซ้ำซ้อนสูญเสียเปล่าในการปฏิบัติงานของรัฐ

จากการที่ได้กำหนดแผนพัฒนาชนบทยกขึ้นมานี้ จึงจำเป็นต้องจัดรูปแบบองค์การบริหารการพัฒนาชนบทขึ้นมาด้วย เพราะเท่าที่ผ่านมามีการจัดองค์การบริหารการพัฒนาชนบทแสดงถึงความหลากหลายในรูปแบบการปฏิบัติ อันเนื่องมาจากความซ้ำซ้อนในโครงสร้างอำนาจหน้าที่ซึ่งส่งผลให้ขาดการประสานงานและขาดเอกภาพในการบริหารการพัฒนาชนบท ดังนั้นรัฐบาลจึงได้จัดตั้งองค์กร และกำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรระดับต่าง ๆ เพื่อให้ประสานสอดคล้องกันดังต่อไปนี้

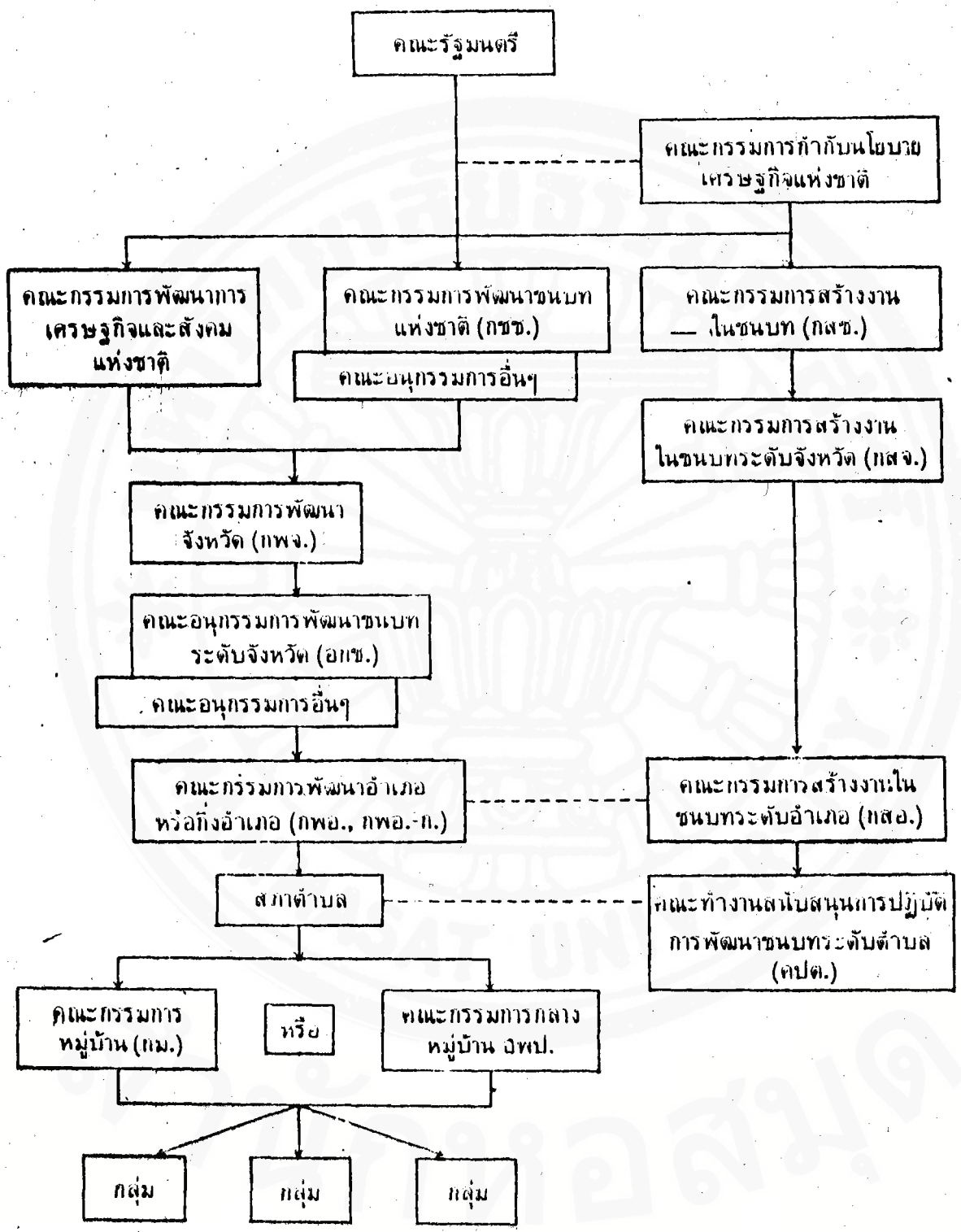
1. องค์กรนโยบายระดับชาติมี 2 คณะ คือ
 - คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.)
 - คณะกรรมการสร้างงานในชนบท (กสช.)
2. องค์กรในระดัจังหวัดมี 2 คณะ คือ
 - คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด (กพจ.) ซึ่งใน กพจ. นี้ยังประกอบไปด้วย คณะอนุกรรมการพัฒนาชนบทระดับจังหวัด (อกช.) และคณะอนุกรรมการอื่น ๆ อีกด้วย
 - คณะกรรมการสร้างงานในชนบทระดับจังหวัด (กสจ.)
3. องค์กรในระดัอำเภอมี 2 คณะ คือ
 - คณะกรรมการพัฒนาอำเภอ (กพอ.)
 - คณะกรรมการสร้างงานในชนบทระดับอำเภอ (กสอ.)
4. องค์กรในระดัตำบลมี 2 คณะ คือ
 - คณะกรรมการสภาตำบล (กสต.)
 - คณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล (กปต.)

องค์กรทั้ง 4 ระดับนี้ สามารถสรุปแผนภูมิแสดงการเชื่อมประสานได้ดังนี้

(ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1

โครงสร้างการจัระบบบริหารการพัฒนาชนบท

ซึ่งเป็นสิ่งที่สังเกตว่าในการดำเนินงานการพัฒนาชนบทระดับตำบล อันถือเป็นระดับพื้นฐานล่างสุดซึ่งใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด คือในระดับตำบลนั้น สภาพตำบลซึ่งประกอบไปด้วยคณะกรรมการสภาตำบล (กสต.) นั้น แท้ที่หมายยังมีสภาพไม่เข้มแข็ง ขาดประสิทธิภาพในการบริหารงานพัฒนาต่าง ๆ จากสาเหตุต่างๆประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กสต. ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ² ด้วยเหตุนี้ การกำหนดใหม่ "คณะกรรมการสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล (คปต.)" ขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารการพัฒนาชนบท พ.ศ. 2524 ซึ่งเป็นองค์กรรรวมระหว่างฝ่ายประชาชน 3 คน มีกำนัน (ซึ่งทำหน้าที่หัวหน้าคณะกรรมการ) ราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิ และราษฎรที่มีความรู้ความชำนาญทางช่าง กับฝ่ายข้าราชการ 4 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ 4 กระทรวงหลักที่ปฏิบัติงานอยู่ในระดับตำบล มีเจ้าหน้าที่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงมหาดไทย รวมทั้งสิ้น 7 คน เป็นคณะกรรมการ คปต. จึงมีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาช่วยเหลือสนับสนุนการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของสภาตำบลให้บังเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้โดยมีหน้าที่หลัก 3 ประการ คือ

1. ให้ความสนับสนุนทางด้านวิชาการและอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินงานตามโครงการที่สภาตำบลเป็นผู้ดำเนินการหรือได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินงาน
2. ช่วยเหลือสภาตำบลในการตรวจสอบความเป็นไปได้ของโครงการในด้านเทคนิคและค่าใช้จ่ายของโครงการ
3. ดำเนินการอื่นใดตามที่ทางราชการและสภาตำบลมอบหมาย

² สมบัติ วงศ์ศรีรัตน์ และ ปธาน สุวรรณมงคล, รายงานการวิจัยประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบล (สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย, 2519),

บทบาทหน้าที่ 3 ประการดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นบทบาทหลักของ คปต. ที่พึงปฏิบัติ ตามระเบียบ กชช. ซึ่งในทางปฏิบัติแล้ว คปต. จะต้องมียุทธศาสตร์ที่อื่น ๆ อีก ดังนี้³

1. รวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นของหมู่บ้านและตำบลไว้ให้พร้อม
2. แนะนำให้สภาตำบลใช้ข้อมูลประกอบการพิจารณาปัญหาของหมู่บ้านและตำบล
3. ชี้แจงทำความเข้าใจให้สภาตำบลพิจารณาจัดลำดับความสำคัญ ตัดสินใจ เลือกโครงการของรัฐลงดำเนินการให้เหมาะสม
4. ช่วยเหลือสภาตำบลดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ ให้เกิดการผสมผสานและ ไม่ซ้ำซ้อนในพื้นที่เดียวกัน
5. กระตุ้นให้ประชาชนรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือร่วมมือซึ่งกันและกัน
6. ติดตามความเปลี่ยนแปลงและทำความเข้าใจในขบวนการพัฒนาชนบทของ รัฐบาลอยู่เสมอ
7. ถ่ายทอดความรู้และข่าวสารการพัฒนาของทางราชการให้ กสศ. กม. หรือ อปท. ทราบ
8. ช่วยเหลือสภาตำบลในการวางแผนพัฒนาตำบล
9. ร่วมกันติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ ทุกขั้นตอน
10. ช่วยกันแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานของ กสศ. กม. หรือ อปท.
11. งานในหน้าที่ คปต. ตามกรอบนโยบายของ 4 กระทรวงหลัก

เมื่อรัฐบาลได้กำหนดให้มี คปต. ขึ้น เพื่อเป็นที่ปรึกษาต่อช่วยเหลือสนับสนุน การปฏิบัติงานของสภาตำบลให้บังเกิดผลที่มีประสิทธิภาพกับบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ดังกล่าวนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 เป็นต้นมา คปต. จึงเป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิดกับสภาตำบลมากที่สุด ซึ่งกล่าวได้ว่า เป็นที่ปรึกษา หรือที่เลี้ยงของสภาตำบลในการดำเนินงานต่าง ๆ ใน

³ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, คู่มือ คปต. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา กรมการศาสนา, 2527), น. 24 - 25.

การพัฒนาตำบลหมูบ้าน ดังนั้นองค์กรทั้งสองจึงย่อมมีความสัมพันธ์กันตามบทบาทหน้าที่ที่ได้
 กำหนดไว้ในระเบียบ กชช. ซึ่งความสัมพันธ์ทางบทบาทหน้าที่ย่อมมีผลต่อทัศนคติทั้งสองฝ่าย
 มีต่อกัน และย่อมส่งผลกระทบต่อการทำงาน ความร่วมมือ และการประสานงานกันในการ
 ดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติหรือพฤติกรรมการแสดงออกที่สังเกตเห็นได้
 (Overt behavior) กับทัศนคติต่างก็มีความสัมพันธ์และมีผลซึ่งกันและกัน⁴ เป็นที่เชื่อ
 กันว่า ทัศนคติมีผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมของบุคคล และขณะเดียวกัน การแสดงออก
 หรือการปฏิบัติของบุคคลก็มีผลต่อทัศนคติของบุคคลนั้น เช่น ถ้า กสศ. และ คปต. ต่างก็มี
 ทัศนคติที่ดีต่อกัน การร่วมมือ และการประสานกันในการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ ก็
 ย่อมสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และในทางตรงกันข้าม ถ้าทั้งสองฝ่ายมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อกัน การ
 ดำเนินงานต่าง ๆ ก็อาจมีอุปสรรค ดังนั้น ถ้าทั้ง กสศ. และ คปต. ต่างรับรู้บทบาทของ
 ตนเอง และรับรู้บทบาทของอีกฝ่ายหนึ่ง ก็ย่อมทำให้ต่างก็ยอมรับบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
 นั้น และยอมส่งผลไปถึงทัศนคติที่ทั้งสองฝ่ายซึ่งมีต่อกัน และถ้าทั้ง กสศ. และ คปต. มี
 ทัศนคติที่ดีต่อกันแล้ว วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง องค์กร คปต. ขึ้นมาก็คงดำเนินลุล่วงไปด้วยดี

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการรับรู้ทางบทบาทและทัศนคติระหว่าง
 กสศ. และ คปต. ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้ทั้งสองฝ่ายทราบถึง การรับรู้บทบาท
 ซึ่งกันและกัน และทัศนคติที่ทั้งสองฝ่ายมีต่อกัน อันจะส่งผลกระทบต่อการทำงานตาม
 โครงการพัฒนาชนบทต่าง ๆ ด้วย

ขอบเขตและขอบจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาการรับรู้บทบาทและทัศนคติ ของ กสศ. และ คปต.
 ในอำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดนครราชสีมา ในขอบเขตดังต่อไปนี้คือ

⁴ ประภาเพ็ญ สุวรรณ, ทัศนคติ การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย
 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2526), น.6.

1. การรับรู้บทบาทของตนเอง
2. การรับรู้บทบาทของอีกฝ่ายหนึ่ง
3. การรับรู้ความคาดหวังของอีกฝ่ายหนึ่งตอบบทบาทของตนเอง
4. ทักษะที่สัมพันธ์กับอีกฝ่ายหนึ่ง

ข้อจำกัดของการวิจัยครั้งนี้คือ ศึกษาบทบาทและทัศนคติของ กสศ. และ คปต. ในเขตอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครราชสีมา ดังนั้นผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จึงเป็นเพียงบทบาทและทัศนคติของ กสศ. และ คปต. ในเขตอำเภอบรรพตพิสัยเท่านั้น มิได้ครอบคลุมถึงเขตพื้นที่อื่น

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ

1. เพื่อต้องการทราบว่าอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางงานสังคมและเศรษฐกิจจะมีผลต่อทัศนคติหรือไม่
2. เพื่อต้องการทราบว่า ความสอดคล้องระหว่างการรับรู้บทบาทของตนเอง และการรับรู้ความคาดหวังของบุคคลอื่นตอบบทบาทของตนเองจะมีผลต่อทัศนคติหรือไม่
3. เพื่อต้องการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ กับทัศนคติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษานี้คาดว่าจะทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ทางการรับรู้บทบาทซึ่งกันและกันระหว่าง กสศ. และ คปต. และยังทราบถึงทัศนคติที่ทั้งสองฝ่ายมีต่อกัน ในด้านการทำงานตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนด และผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรทั้งสองให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์กรทั้งสองในด้านอื่น ๆ ต่อไป

นิยามศัพท์

กสศ. หมายถึง คณะกรรมการสภาตำบลซึ่งเป็นองค์ประกอบของสภาตำบลที่ได้จัดตั้งขึ้นโดยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 อันเป็นองค์การบริหารงานพัฒนาระดับตำบล โดยประกอบด้วย กำหนดเป็นประธานสภาตำบล ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล ราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิหมู่บ้านละ 1 คน เป็นกรรมการสภาตำบล ครูซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งโดยความเห็นชอบของสภาตำบลเป็นเลขานุการสภาตำบล โดยมีพัฒนากรหรือปลัดอำเภอซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาสภาตำบล ในการศึกษารั้งนี้มุ่งเฉพาะ กสศ. ที่มีใ้คำร้งตำแหน่งเป็น คปค. ด้วยในขณะเดียวกัน ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา

คปค. หมายถึง คณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล ที่ตั้งขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารการพัฒนาชนบท พ.ศ. 2524 และฉบับที่ 3 (2526) และ ฉบับที่ 6 (2526) โดยมีเจ้าหน้าที่ 4 กระทรวงหลัก และราษฎรรวมทั้งสิ้น 7 คน เป็นผู้ทำงาน มีกำหนดเป็นหัวหน้าคณะทำงาน และพัฒนากรเป็นเลขานุการ ในที่นี้ศึกษาเฉพาะ กำหนด และเจ้าหน้าที่ 4 กระทรวงหลักที่ปฏิบัติงานในเขตอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา รวมทั้งสิ้น 38 คน

กสช. หมายถึง โครงการสร้างงานในชนบทที่ได้จัดเอาไว้เป็นแผนงานหลักแผนหนึ่งตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (2525 - 2529) ที่มุ่งเพื่อให้ประชาชนมีรายได้ โดยเฉพาะในเขตชนบทยากจน และให้ประชาชนมีงานทำในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว อีกทั้งพัฒนาองค์กรระดับท้องถิ่นให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองในระยะยาว

กม. หมายถึง คณะกรรมการหมู่บ้าน ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ประกอบด้วยกรรมการ 2 ประเภท คือ กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านซึ่งจะเป็นประธาน กม. และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง และกรรมการโดยการเลือกตั้ง หมู่บ้านจะเป็นผู้เลือกกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีจำนวนไม่น้อยกว่า 2 คน

อปป. หมายถึง คณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง

เพศ หมายถึง เพศชาย หรือ เพศหญิง

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาที่ได้รับจากการเข้าศึกษาในโรงเรียน

ระดับรายได้ หมายถึง รายได้ที่ได้รับจากการประกอบอาชีพในเดือนหนึ่ง ๆ

ตำแหน่ง หมายถึง ตำแหน่งที่ได้รับจากการเข้ารับทนายหน้าที่ ในที่นี้ คือ ตำแหน่งใน กสศ. อันได้แก่ ประธานสภาตำบลหรือกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และผู้ทรงคุณวุฒิ ตำแหน่งใน คปต. คือ หัวหน้าคณะทำงาน เจ้าหน้าที่ 4 กระทรวงหลัก

ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง หมายถึง ระยะเวลาที่เริ่มดำรงตำแหน่งนั้นจนถึงปัจจุบัน

ความสัมพันธ์ทางบทบาท หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือระหว่างกลุ่มที่เกี่ยวข้องกันตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนด

ทัศนคติระหว่างกลุ่ม หมายถึง ความคิดเห็นหรือทัศนคติที่มีต่อกันระหว่างกลุ่มบุคคลจากการที่กลุ่มมีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกัน

การรับรู้ทางบทบาท หมายถึง การยอมรับความมีอยู่ของบทบาท หังบทบาทของตนเองและของบุคคลอื่นที่ตนรับรู้ว่าเป็นบทบาทที่ต้องกระทำ

การรับรู้ หมายถึง การยอมรับความมีอยู่ ความเป็นอยู่ของสิ่งที่ตนรับรู้

ความสอดคล้องระหว่างการรับรู้บทบาท หมายถึง การเห็นพ้องต้องกันในบทบาทที่ตนเองรับรู้ ในที่นี้ หมายถึง ความสอดคล้องระหว่างการรับรู้บทบาทของตนเองของ กสศ. และการรับรู้ความคาดหวังของ คปต. ตอบบทบาทของ กสศ. เอง ซึ่งตัวชี้วัดเกิดความ

สอดคล้อง กำหนดเป็นรูปแบบคำถามเกี่ยวกับการรับรู้บทบาท และ การรับรู้ความคาดหวัง ซึ่งสอดคล้องกัน 6 ข้อ เกณฑ์ความสอดคล้องดังนี้คือ

- ตอบคำถามสอดคล้องกัน 5 - 6 ข้อ ถือว่า มีความสอดคล้องมาก
- ตอบคำถามสอดคล้องกัน 3 - 4 ข้อ ถือว่า มีความสอดคล้องปานกลาง
- ตอบคำถามสอดคล้องกันต่ำกว่า 3 ข้อถือว่า มีความสอดคล้องน้อย

Role expectation หมายถึง บทบาทที่คาดหวังโดยบุคคลอื่นว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้น ๆ ควรจะกระทำอะไร ในที่นี้หมายถึงบทบาทของ กสศ. และ คปค. ที่ถูกคาดหวังโดยอีกฝ่ายหนึ่ง

Prescribed role หมายถึง บทบาทที่ถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าผู้ที่อยู่ในบทบาทนั้นจะต้องทำอะไรบ้าง ในที่นี้หมายถึง บทบาทของ กสศ. ที่กำหนดตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 และบทบาทหน้าที่ของ คปค. ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารการพัฒนาชนบทแห่งชาติ พ.ศ. 2524

ชำนาญกหอสมุด